

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 053 Психологія

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Психологія

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2024

РОЗРОБНИК силябусу (кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук)

Марія ШЕПЕЛЬОВА
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 19 від 13.06.2024

Завідувач кафедри
Лариса ТАРАСЮК
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми 053 Психологія

(кандидат психологічних наук, доцент)

Олена Дубчак
(підпис)

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Психологія впливу, ВК
2. Статус навчальної дисципліни	Вибірковий компонент
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	3-й рік навчання, 6 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредити ЄКТС (120 год), з них: 16 год аудиторного навантаження (8 год лекційних, 8 год семінарських занять) та 104 год самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6. Інформація про консультації	За запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Шепельова Марія Володимирівна (кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук)
9. Контактна інформація викладача	shepelova.mariia@tnu.edu.ua
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення цієї дисципліни сприяє формуванню у здобувачів розуміння особливостей психологічного впливу та оволодінню ефективними засобами протистояння впливу.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	<p>Мета вивчення дисципліни: розкрити зміст поняття психологічного впливу, його форми та засоби. Розглянути психологічні аспекти маніпулятивного впливу, ефективні засоби протистояння психологічному впливу, сприяти формуванню загальної психологічної культури студентів, їхньої готовності до професійної діяльності.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування уявлень про зміст поняття психологічного впливу; • визначення понять вплив, психологічний вплив, форми психологічного впливу, ініціатор

	<p>впливу, адресат впливу, маніпуляція, маніпулятивний вплив, актуалізуючий вплив, макіавелізм, протистояння впливу, навіюваність, конформність, асертивність, психологічний захист, етика впливу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналіз основних форм та засобів психологічного впливу; • визначення специфіки маніпулятивного та актуалізуючого впливу; • ознайомлення з основними прийомами маніпулятивного впливу та особливостями маніпулятивного типу особистості; • формування у студентів навичок ефективного протистояння психологічному впливу; • розвиток професійного мислення студентів, набуття ними досвіду використання психологічних знань для вирішення конкретних завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності; • сприяння професійному самовизначенню студентів і набуттю ними професійної ідентичності фахівця з психології.
Формат проведення дисципліни	<p>Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, бесіди і дискусії, індивідуальні науково-дослідні завдання.</p> <p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі - Google Classroom.</p> <p>У дистанційному режимі лекції / практичні заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.</p>

1. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
<p>Тема 1. Поняття впливу, процесу психологічного впливу. Психологічні аспекти впливу.</p> <p>Вплив як природне та соціальне явище. Поняття впливу. Форми впливу: вплив соціуму на особистість; вплив на рівні взаємодії великих і малих контактних груп, а також міжособистісної взаємодії; релігійний вплив; вплив науки і практики; вплив літератури та мистецтва, культурний вплив; соціалізуючий вплив; вплив засобів масової інформації; гендерні впливи; вплив містичних уявлень та забобонів.</p> <p>процес психологічного впливу, ініціатор та адресат впливу. Цілі психологічного впливу, відкрита і прихована психологічна взаємодія. Класифікація впливів: зовнішній вплив і самовплив; спрямований і неспрямований вплив; навмисний (інтенціональний і ненавмисний (неінтенціональний) вплив; безпосередній і опосередкований вплив.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань	2
<p>Тема 2. Форми та засоби психологічного впливу. Форми психологічного впливу:</p> <p>неімперативні прямі форми впливу (прохання, пропозиція, переконування, похвала, підтримка і утішання). Методи переконування. Умови ефективного переконування. Зовнішнє навіювання. Фактори ефективності навіювання. Особливості особистості сугестора. Імперативні прямі форми впливу: наказ, вимога, заборона, примушування, погрози, критика. Аргументація як засіб зняття</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань	2

внутрішнього супротиву. Правила аргументації. Дисциплінарні засоби впливу: попередження, догана, покарання. Поради щодо конструктивного сприйняття критики. Чутки і плітки як засоби психологічного впливу.			
Тема 3. Психологічні аспекти маніпулятивного впливу. Поняття маніпулятивного впливу. Маніпуляція як вид психологічного впливу. Специфіка ставлення маніпулятора до партнера. Ознаки, що використовуються для виявлення маніпуляції. Причини маніпуляції (за Е. Шостром). Відмінні риси маніпулятора і актуалізатора. Характеристики маніпулятора. Характерні риси актуалізатора. Прийоми маніпулятивного впливу. Спрямованість маніпулятивної аргументації. Способи маніпулятивного впливу (за О. Л. Доценко). Демонстрація слабкості, безпомічності як засіб маніпуляції. Запобігливість, лестоці, підлабузництво, обман. Маніпулятивний (макіавелістський) тип особистості.	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань	2
Тема 4. Ефективне протистояння впливу. Види протистояння впливу. Навіюваність, конформність, асертивність: зміст понять у контексті протистояння впливу. Особливості механізмів психічного відображення та захист від маніпуляції. Поняття, форми і методи психологічного захисту. Базові стратегії та механізми психологічного захисту від впливу. Розпізнавання загрози маніпулювання й протидія йому. Проблема етики впливу.	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань	2

3. Організація самостійної роботи студентів

3.1. Підготовка до семінарських занять. Завдання з навчальної дисципліни «Психологія впливу» розробляються викладачем і передбачають тематичний перелік теоретичних та практичних завдань до кожного заняття, перевірку мультимедійних презентацій матеріалу доповідей, використання методичного матеріалу до дослідження когнітивних стилів особистості.

3.2. Матеріали для самоконтролю та самостійної підготовки.

Самостійна робота студентів (СРС) передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом передбаченим тематичним планом дисципліни, самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи вноситься в перелік питань підсумкового контролю який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять. Теми доповідей для СРС:

Тематика доповідей, рефератів для виступів студентів:

1. Вплив як природне і соціальне явище.
2. Особистісні фактори, що обумовлюють ефективність впливу.
3. Довіра-недовіра до джерела інформації як фактор ефективності впливу.
4. Які особливості психіки людини роблять її податливою до психологічного впливу?
5. Вплив простої присутності інших людей на поведінку людини.
6. Раціональна аргументація та емоційна експресія у повідомленні.
7. Переконавання як соціально-психологічний засіб впливу.
8. Основні особливості навіювання як засобу впливу.
9. Наслідування як засіб впливу і як механізм формування особистісних рис.
10. Пояснення Г. Тардом у книзі «Закони наслідування» суспільних процесів через феномен наслідування.
11. Проблема персональної відповідальності суб'єкта впливу за результати впливу.
12. Основні особливості міжособистісного впливу.
13. Потреби, з якими пов'язане прагнення особистості здійснити вплив на іншу людину.
14. Бар'єри, які встановлює людина на шляху небажаної інформації.
15. Значення візуальної психодіагностики у практиці впливу людини на людину.
16. Значення вікових та статевих особливостей суб'єкта впливу, які впливають на ефективність результату впливу.
17. «Ефект ореолу» у процесі міжособистісної взаємодії.
18. Техніка маніпулятивного впливу «Три так».

19.Значення усного і писемного мовлення як засобів впливу людини на людину.

20.Особливості невербальних засобів впливу.

3.3. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання з дисципліни «Психологія впливу»: реферати, доповіді, есе та інші види індивідуальних завдань, запропонованих викладачем, сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни «Психологія впливу» виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює усі основні теми дисципліни.

При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали.

№ з/п	Тема заняття та індивідуальні завдання	Вид роботи	Форма контролю
1	Тема 1. Поняття впливу. Психологічні аспекти впливу. Опрацювавши тему за підручником і першоджерелами, укласти термінологічний словник.	<ul style="list-style-type: none"> - Письмовий аналіз літератури - Створення термінологічного словника	Термінологічний словник
2	Тема 2. Форми та засоби психологічного впливу. Опрацювавши тему за підручником і першоджерелами, скласти рекомендації для студентів щодо ефективного переконання.	<ul style="list-style-type: none"> - Письмовий аналіз літератури - Складання рекомендацій	Рекомендації
3	Тема 3. Психологічні аспекти маніпулятивного впливу. Опрацювавши тему за підручником і першоджерелами, укласти термінологічний словник.	<ul style="list-style-type: none"> - Письмовий аналіз літератури - Створення термінологічного словника	Термінологічний словник
4	Тема 4. Ефективне протистояння впливу. Опрацювавши тему за підручником і першоджерелами, написати есе на тему: «Проблеми етики психологічного впливу»	<ul style="list-style-type: none"> - Письмовий аналіз літератури - Написання есе	Есе

4. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

7. Політика дисципліни.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання завдань відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватися в онлайн/змішаній формах за погодженням із керівником курсу.

8. Система оцінювання та вимоги.

Здобувач допускається до складання заліку з дисципліни, якщо ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

Залік - це форма підсумкового (семестрового) контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння здобувачами навчального матеріалу на підставі поточного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних, індивідуальних заняттях), так і результатів виконання самостійних завдань.

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями:

- 0% завдання не виконано;

- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	10	4	40	Залік
Виконання завдань для самостійної роботи	15	4	60	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік :60+40 = 100				

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	«зараховано»	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89		Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-79		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) З незначною кількістю помилок
D	69-74		Задовільно -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68		Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F _X	30-59	«не зараховано»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу 3 повторним

9. Рекомендовані джерела інформації:

Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)

Основна література

1. Берн Е. Ігри, у які грають люди. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. 256 с.
2. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
3. Сандвік Г., Рісдаль Й. Як протидіяти маніпуляціям. Видавництво нон-фікшену, 2021. 282 с.
4. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: Монографія. К.: Міленіум, 2008. 216 с.
5. Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності: монографія / В. О. Моляко, Ю. А. Гулько, Н. А. Ваганова [та ін.]; за ред. В. О. Моляко. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. 204 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742710>
6. Чалдині Р. Переконавання: революційний метод впливу на людей. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 352 с.
7. Чалдині Р. Психологія впливу. Переконайте та досягайте успіху. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
8. Чалдині Р. Психологія впливу-2. Наука&практика. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2020. 400 с.
9. Чанс З. Психологія впливу та переконання. Як отримати все, що забажаєш. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 352 с.
10. Экман П. Теорія брехні. Як визначити брехуна в бізнесі, політиці та приватному житті. К: КМ-БУКС, 2019. 320 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Приховані трюки: як маніпулювати людьми. URL: Приховані трюки: як маніпулювати людьми - BBC News Україна
2. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. URL: appspsychology.org.ua
3. Вчені записки Таврійського національного університету: серія Психологія. URL: Головна (vernadskyjournals.in.ua)
4. Психологічний часопис. URL: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС (apsijournal.com)
5. Телеграм-бот для науковців @InfoScienceBot